

ÎNTRE TRADIȚIE ȘI MODERNITATE ÎN PREDARE

Societatea în care trăim este în continuă transformare și de aceea și actul didactic/ procesul instructiv- educativ trebuie să se adapteze acestei noi realități.

Omul secolului XXI, trăiește într-o societate informațională, într-o lume a globalizării. În consecință, el va trebui toată viața să se adapteze șirului nesfârșit de noutăți și să se perfecționeze. Acumularea de cunoștințe și formarea de deprinderi nu se termină cu finalitatea unui ciclu de învățământ. Deja cunoaștem toți esența conceptului „școală după școală”. De aceea, școala instituționalizată, ciclurile gimnazial, liceal, universitar trebuie să ofere un cadru necesar formării bazei învățării individului secolului XXI, bază pe care, toată viața, el să poată aduce noi achiziții necesare performanței sale profesionale. În învățământul instituționalizat, pe lângă însușirea termenilor/ noțiunilor, algoritmilor de lucru și formării deprinderilor, competențelor, indivul trebuie să învețe cum să învețe. De aceea, strategiile didactice alese de profesor sunt foarte importante în demersul actului educațional.

În continuare, mă voi opri la metodele de predare- învățare. Acestea, că sunt tradiționale sau moderne, trebuie centrate pe elev, pe cel care învață.

Prin proiectarea și realizarea activității de predare – învățare bazate pe strategiile didactice moderne, interactive, profesorul oferă elevilor numeroase ocazii de a se implica în procesul propriei lor formări, de a-și exprima ideile, opțiunile și de a-și dezvolta competențele cognitive. Strategiile didactice interactive au o serie de avantaje, precum : formarea și dezvoltarea unor competențe funcționale de tipul abilităților de prelucrare, sistematizare, restructurare și utilizare în practică a cunoștințelor; formarea și dezvoltarea capacității de cooperare, a spiritului de echipă; formarea și dezvoltarea abilităților de comunicare; formarea și dezvoltarea competențelor psihosociale; dezvoltarea stimei de sine; formarea spiritului participativ; dezvoltarea capacității empatice; formarea și dezvoltarea capacității de investigare; formarea și dezvoltarea abilităților de argumentare, de negociere, decizionale ; cultivarea motivației învățării; formarea unui stil de învățare eficient bazat pe înțelegere, creativitate/ inventivitate, aplicabilitate, autonomie ; dezvoltarea capacității de autoevaluare

În continuare, voi enumera câteva dintre aceste metode : mozaicul, fishboul (tehnica acvariului), turul galeriei, interviul în trei trepte, creioanele la mijloc, cubul, metoda Frisco, tehnica 6/3/5 (brainwriting) ; metoda SINELG ; Știu/ Vreau să știu/ Am învățat ; tehnica ciorchinelui; ghidul de anticipație ; metoda piramidei ; explozia stelara; metoda pălăriilor gânditoare ; metoda asocierii libere a ideilor(Sinectica); jurnalul cu dublă intrare; incidentul critic; discuția de tip panel; metoda studiului de caz; proiectul; portofoliul ; metoda R.A.I și multe altele.

Mă voi opri la două dintre ele , turul galeriei și incidentul critic.

După cum se știe, această metodă– turul galeriei este o tehnică de învățare prin colaborare. Elevii împărțiți în grupuri au ca sarcină de lucru rezolvarea unei probleme controversate, care are mai multe soluții .

Strategia are următoarele etape :

1. Formarea grupurilor de elevi (4- 5).
Distribuirea foilor flip- chart. Anunțarea timpului de lucru.
2. Prezentarea sarcinilor de lucru de către profesor .
De exemplu, la lecția „ Al doilea război mondial “- clasa a X- a, profesorul poate formula următoarea sarcină de lucru – Putea fi evitată izbucnirea unui noi război mondial în perioada interbelică ? Și cum?
În același timp precizează că rezolvarea se va face pe foile de tip flip- chart și că va trebui să existe un „ ghid ” pentru fiecare grup.
3. Cooperarea pentru realizarea sarcinii de lucru .
Elevii discută, schimbă opinii , concluzionează și trec rezolvarea pe foaie.
4. Expunerea produselor .
Fiecare grup își expune rezultatul muncii, ca într-o galerie de artă, iar ghidul se poziționează lângă el.
5. „Turul galeriei” .
Membrii grupurilor vizionează galeria ; pot să întrebe,să ceară explicații ghidului.
6. Reexaminarea (reevaluarea) produselor.
Fiecare grup evaluează propriile produse prin comparație cu ce a văzut la ceilalți și face completările de rigoare.

Metoda are avantaje – precum : dezvoltarea gândirii critice și a creativității; cultivarea spiritului de echipă; dezvoltarea abilităților de comunicare și relaționare : cultivarea respectului față de ceilalți, a aprecierii muncii altora; implicarea tuturor elevilor în rezolvarea sarcinii; dezvoltarea competenței de evaluare și autoevaluare – dar și dezavantaje, precum : dominarea grupului de către lider; neparticiparea unor elevi; autoizolarea sau marginalizarea unora cu alte opinii ; apariția unor conflicte între elevi .

O altă metodă cu grad mare de interactivitate este Incidentul critic . Esența ei constă în formularea de către profesor a unui incident critic real sau imaginar . Elevii se împart în grupuri polare cu privire la cum vor trebui să rezolve cerința .

Metoda are următoarele etape :

1. Prezentarea incidentului .

De exemplu , la clasa a X- a , la tema „Franța napoleoniană”, se poate formula următoarea sarcină de lucru ca incident critic – Cât de eficientă a fost blocada continentală decretată de către Napoleon Bonaparte împotriva Angliei ?

Sau la clasa a XII- a la tema „ România și concertul european : de la criza orientală la marile alianțe ale secolului al XX-lea “- se poate formula ca incident critic :

a. Cât de oportună a fost participarea României la primul război mondial ?

b. Ce implicații politico- militare a avut actul de la 23 august 1944 ?

2. Analiza incidentului de către fiecare participant, prin adresarea de întrebări formatorului.

3. Sinteza dezvoltată realizată de către unul dintre participanți numit de către profesor și prezentată întregului grup.

4. Delimitarea problemei .

Elevii încearcă să distingă problema reală.

5. Decizia individuală .

Fiecare elev își prezintă grupului decizia. Profesorul le cere elevilor să voteze cele mai bune decizii.

6. Lucrări desfășurate în subgrupuri .

Se analizează motivațiile care stau la baza fiecărei soluții propuse pro/ contra

7. Discuție în plen .

Liderii grupurilor prezintă concluziile colegilor lor.

8. Evaluarea .

Se face plecându-se de la schimburi de puncte de vedere între participanți . Se pot face raportari la prezent – exemplu : Se mai folosește și cu ce finalitate astăzi blocada ? Care sunt urmările și astăzi pentru România a deciziilor luate în 1916 ?

9. Discuție finală .

Se verifică gradul de îndeplinire a obiectivelor activității.

Metoda are numeroase avantaje, dar și limite. Ca avantaje, menționez : dezvoltarea cooperării și a capacităților de luare a deciziilor; aplicarea teoriei la realitate; confruntarea elevilor cu situații concrete de viață. Dintre limite , aș menționa : poate fi destul de grea alegerea unui incident critic semnificativ; nivelul cognitiv scăzut al unor elevi poate crea dificultăți în desfășurarea procesului instructiv- educativ.

Am trecut în revistă câteva dintre metodele moderne cu grad mare de activizare a elevilor. Dar, părerea mea este că într-un act instructiv- educativ trebuie să îmbinăm aceste metode cu cele tradiționale/ clasice. Nu se poate desfășura o oră de istorie fără utilizarea expunerii, explicației, problematizării . De altfel, aceste metode le regăsim parțial în celelalte.

Pentru desfășurarea unui proces instructiv- educativ de calitate , centrat pe elev, vom îmbina tradiționalul cu modernul într-un tot unitar benefic formării și informării elevului, viitorul societății de mâine.

Bibliografie

Drăghicescu , L, Petrescu ,A.M, Învățarea prin cooperare – garantarea unei învățari de calitate, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2007

Negreț- Dobridor, Pânișoara, I.O. , Știința învățării. De la teorie la practică, Iași, Editura Polirom, 2005

Oprea,C. L, Strategii didactice interactive, București, E.D.P, 2006

Pânișoara,I.O , Comunicarea eficientă , Iași, Editura Polirom, 2008